64. wyczerpane

Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ“
Vaikams — „VARPELĮ“

Nr. 82 | Vilnius 1938 m. gruodžio 31 d. (šeštadienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

Lenkų spauda apie Klaipėdą. Gerėja Lenkijos—Prancūzijos santykiai. Italijos — Prancūzijos ir Vokietijos — Amerikos santykiai blogėja. Min. Charvato pareiškimas.

Kalėdų atostogų proga. Valstybės santykiai su piliečiais. Lietuvos savivaldybės.

SENIEJI IR NAUJIEJI METAI

Seniai čia, rodos, buvo šie, mūsų baigiamieji metai, nauji, pilni gražių vilčių ir didelių troškimų, o šiandie štai jau paskutinės gruodžio dienos. Senutė mūsų žemė, dar kartą ratu apskriejusi saulę, atsidūrė toje pačioje vietoje, iš kurios ir pernai, pradedama naujuosius metus, leidosi tolimon kelionėn. Plačiomis visatos erdvėmis amžinai keliauja saulė, o paskui ją, aplinkui skriedama, slenka su visais savo vargais, karais ir bėdomis mūsų žemė. Apsisuka aplink savo ašį—ir nėra dienos, apskrieja pailgračiu aplink saulę—ir nėra metų.

Astronomija (mokslas apie dangaus kūnus) sako, kad didžiojoje visatos erdvėje mūsų žemė tarp daugelio kitų didelių kūnų esanti, palyginti, labai maža. Tai ką jau kalbėti apie žmogų, tos žemės gyventoją? Šis su visais savo dideliais išradimais, dangoraižiais ir armijomis stačiai dulkė. O vis dėlto kiek toji dulkė gali žemėje padaryti! Ji pati sau lengvina ir sunkina gyvenimą. Ji stato ir paskui ką pastačiusi griauna, naikina.

Amžinojon mirusiųjų karalystėn įsirašė daug jau metų. Jų tarpe buvo visokių: vieni pasižymėjo savo išradimais, kiti neramumais treti žiaurumu, dar kiti taika ir ramybe. Tačiau gerųjų metų senutė mūsų žemė mažiausia bus pergygyvenusi, ypač pastaraisiais laikais.

Mirštančių ir pasitraukiančių iš šio pasaulio dažniausiai gailime. Mirtis sukelia mumyse nejaukią nuotaiką. Ar gedėsime pernykščių metų, ar sielosimės dėl jų mirties? Atsakyti čia galime dvejaip. Galime gailėtis praėjusio laiko tuomet, jeigu jo kaip reikiant neišnaudojome, jeigu nedirbome numatytų reikalingų darbų, žodžiu, jei laiką niekais paleidome. — Praradau dieną — sakydavo vienas senovės filosofas, jei nieko naudingo ir gero nepadarydavo. Ir tikrai. Sąžiningam darbininkui niekais paleistas laikas neduoda ramybės, gadina gerą nuotaiką, kaip akmuo guli ant krūtinės. Ir priešingai. Gerai sunaudotas laikas, tinkamai atliktas darbas, neprarasta diena žmogui — didelis džiaugsmas. Tai žino kiekvienas, kam tenka šį tą dirbti. Jei viena darbo diena gyvenime labai reikšminga, jei ji esti žmogaus džiaugsmo arba liūdesio šaltinis, tai juo labiau galima džiaugtis arba liūdėti dėl visų metų. Laukiant naujų metų, tur būt, kiekvienam pravartu būtų dirstelėti praeitin, prisiminti savo darbus ir prieiti linksmą ar liūdną išvadą. Tokia savo „sąžinės apyskaita“ yra naudinga. Vienas mūsų tautos didysis vyras yra pasakęs: „Praeitį turime atsiminti ir žinoti, dabartį suprasti, o ateitį atspėti“. Prisiminę praėjusius metus, galime iš jų pasiimti, kas gera, dabarčiai, o ateičiai vengti to viso, kas buvo bloga. Gerai praleistų ir sunaudotų metų nėra ko gaili. Gyvenime vyksta natūralus procesas, eina laikas, vieni miršta, kiti gimsta, ir mes to vyksmo nesulaikysime. Galime gailėtis tiktai tokio ar kitokio savo darbo bei elgesio. Tačiau jeigu prisiminsime pernykščių metų visokias politines užmačias, tai nenoromis turėsime pamoti ranka ir pasakyti: keliaukite sveiki, iš kur atėję.

Praėjusiais metais visa Europa ir mes, lietuviai, labai daug pergyvenome sunkių valandų. Austrijos žlugimas, kovo 18 dienos ultimatumas, Čekoslovakijos apkarpymas, Hitlerio grasmė visai Europai, pavojingas Ispanijos vidaus karas, Tolimųjų Rytų neramumai—tai 1938 metų trumpai suvestas balansas. Nieko gero, tik vis bloga ir bloga. Tiesa, gresiančio visuotinio baisaus karo kol kas išvengta, bet labai brangi kaina už tai sumokėta. Pavojuje atsidūrė visa eilė Europos silpnesniųjų valstybių, o nepasotinami apetitai vistiek auga, ginklų fabrikai dar labiau dirba, kaldami ateities žmonių skerdynėms visokių įrankių. 1938 metus ilgai atsiminsime ir mes—vilniečiai, tais metais galutinai netekę visų didžiųjų savo draugijų. Mūsų istorijon bus įrašyta stambiomis raidėmis kuratorių gadynė, pradėjusi mūsų gyvenime naują laikotarpį. Kalbant apie praėjusius metus, negalima nutylėti ir tai, kad mūsų gyvenime per juos šis tas pagerėjo. Santykius užmezgus, pasijutome truputį saugiau gyveną. Ramiau miegame ir dirbame. Nebegirdime tiek skundų ir nebematome tiek bėdų. O metus baigdami susilaukėme net pranešimo galį kurti naują panašią draugiją buvusios Mokslo Draugijos vietoje. Tačiau tie keli žingsneliai gerojon pusėn toli gražu neviską atitaiso. Jei pirma tapome per kelis kilometrus atgal pastūmėti, o paskui tik keliais metrais priekin pavilkėti, tai galutinis balansas vistiek dar su pasyvu, neigiamas.

Ir dėl to senųjų metų mums negaila, dėl to mes juos vistiek blogai minėsime ir lauksime naujų geresnių, laimingesnių. Duok Die jų sulaukti!

V. M.

NAUJŲJŲ METŲ proga visus mūsų laikraščio skaitytojus, bendradarbius, simpatikus ir rėmėjus sveikiname ir linkime geriausios kloties.

„AIDO“
Redakcija ir Administracija

Lenkų spauda apie Klaipėdą

Įtakingas Varšuvos dienraštis „Kurjer Warszawski“, savo straipsnyje „Klaipėdos klausimas“ rašo, kad esą labai klaidinga, kaip tai dariusi beveik visa Europos spauda, sieti Klaipėdos krašto likimą su seimelio rinkimų rezultatais. Šio seniausio lietuviško krašto likimą išspręs ne seimelio rinkimai, bet realių politinių jėgų santykiai naujoje pomiuncheninėje Europoje. Klaipėdos klausimas į tarptautinę areną iškilo tik po Miuncheno susitarimo. Iki tol jis buvo žinomas kaip Lietuvos Respublikos vidaus klausimas. Apie šešis šimtmečius išbuvęs vokiečių nelaisvėje, tas kraštas taip pakeitęs savo religiškai kultūrinį ir visuomeniškai tautinį veidą, kad jis, prijungtas prie Lietuvos, stačiai negalėjęs rasti su ja bendros kalbos. Tai buvo dėlto, kad daugumas lietuviškai kalbančių piliečių galvojo vokiškai ir buvo klaidingo tautinio nusistatymo. Priešrinkiminiu metu Klaipėdos vokiečiai daug sauvaliavo ir terorizavo krašto gyventojus, tačiau *Klaipėdos lietuviai parodė nepaprastai didelę tevynės meilę ir drąsumą*: rezultatai nustebino ir vokiečius ir lietuvius.

Lietuvių — lenkų santykiams plintant, Vokietija stengiasi žūt būt iškelti Klaipėdos klausimą į tarptautinę politinę areną. Vokietija nenori, kad, sunormavus lenkų lietuvių prekybos santykius, Klaipėda dar daugiau suaugtų su Lietuva ir patektų didesniam atvokietinimo procesui.

Pancūzija nori pagerinti savo santykius su Lenkija

Užsienių reikalų ministras Bekas šiuo metu vieši Prancūzijos pietuose. Grįždamas jis užsuks Paryžiun ir pasimatys su Prancūzijos politikos vairuotojais. Spėjama, kad jį kviečia Paryžiun patys prancūzai.

Šiuo metu, kaip žinia, Prancūzijos santykiai su Italija nepaprastai įtempti. Tai verčia prancūzus dairytis paramos svetur. Anglijos premjeras Čemberlenas, kuris ketina vykti Ryman sausio mėnesį, gal ir galėtų patarpininkauti ir tai kyti susivaidinusias valstybes, bet jis yra žinomas savo nuolaidumu ir dosnumu iš kitų kišenės. Prancūzai net paprašė jo nesikišti į jų kivirčų su italais. Taigi belieka ieškoti talkininkų Europos Rytuose. Prancūzija dabar ir prisiminė savo senuosius sąjungininkus: Lenkiją, Rumuniją ir Sovietų Rusiją.

Min. Beko apsilankymo metu Paryžiuje, be abejo, bus aptarta susidariusi būklė Europoje ir gal pamėginta uzmegsti nuoširdesnius ryšius tarp Lenkijos ir Prancūzijos.

Vengrai Rumunijoje kelia galvas

Spaudoje jau kelis kartus buvo minėta apie garsios „Geležinės gvardijos“ Rumunijoje likvidavimą, apie jos karių šaudymą ir šiaip griežtą vyriausybės kursą opozicijos atžvilgiu.

Dabar pranešama, kad šalia „Geležinės gvardijos“, kurios likvidavimą ypač apgailėstavo hitlerininkai, Rumunijoje prasidėjo vengrų sąjūdis. Reikia čia pastebeti, kad Rumunijoje yra apie 1.500.000 vengrų ir Vengrija niekuomet tų žemių ir jų gyventojų neišsižadės.

Šiomis dienomis Klujo mieste kariuomenės tribunolas teisė keliolika vengrų už priešvalstybinį veikimą Kun. Šeferis ir keli kiti vengrai nuteisti po 2 metus kalėjimo, visi kiti trumpesniam laikui.

„Beobachterių“ laikotarpis

Spaudos pranešimu, nuo sausio 1 dienos du didieji Prahoje leidžiami vokiečių kalba dienraščiai: „Prager Presse“ ir „Prager Tageblatt“ sulaikomi. Vietoj jų bus leidžiamas naujas dienraštis, pavadintas „Prager Beobachter“.

Panašaus pavadinimo dienraščių dabar yra nemaža. Pradžia jiems davė garsus savo metu Hitlerio įsteigtas dienraštis „Voelkischer Beobachter“ (Liaudies Stebėtojas). Vėliau, hitlerininkams paėmus į savo rankas Vokietijos valdžią, per keleris metus buvo uždaryti beveik visi ne hitlerininkų dvasioje leidžiami dienraščiai, paliekant tik „Voelkischer Beobachter“ su daugeliu provincijos leidinių ir dar pora hitlerininkų dienraščių.

Pažymėtina, kad uždarius daugelį kitų dienraščių, hitlerininkų partijos leidžiamų dienraščių tiražas nė kiek nepadidėjo ir kas moka kitas kalbas (prancūzų ar aaglų) prenumeruoja užsienio laikraščius.

Min. Charvatas apie Lenkijos—Lietuvos santykius

Pasirašius Lietuvos - Lenkijos prekybos sutartį, Lenkijos pasiuntinys Kaune min. Charvatas štai ką pareiškė Rygos dienraščio „Sevodnia“ korespondentui:

— Šios sutarties pasirašymas yra pirmas realus žingsnis nuo Lenkijos-Lietuvos santykių sunormavimo. Iki šiol santykių normalizavimas turėjo daugiau prichologinio pobūdžio, dabar susiartinimas taip abiejų valstybių pasidarė jau realus.

Tai leidžia manyti, kad Lenkijos-Lietuvos santykiai ir toliau gerės, duodami abiem valstybėm naudos“

Prancūzija gavo paskolą

Sąlygos labai lengvos

Prancūzijos vyriausybė gavo pasiskolinti iš Olandijos ir Šveicarijos bankininkų 6 su puse milijardų prancūzų frankų. Paskolą reikėsią atiduoti po 30 metų ir mokėti nedideles palūkanas, — tik 4 nuošimčius. Tai nepaprastai lengvos sąlygos. Prancūzai džiaugiasi dėl šio įvykio ir nurodo, kad tai yra premjero Deladie ir finansų ministerio Reino nuopelnai. Tai jie, varydami sumanią politiką ir vykdydami savo ekonominį planą, įtikino užsienio piniguočius, jog Prancūzija esanti dar pajėgi ir sugebėsianti išbristi iš sunkumų, į kuriuos ji buvo neseniai patekusi.

Ši paskola sulaikys franko vertės smukimą ir, apskritai, su jos pagelba prancūzai sutvarkys pakrikusį ekonominį gyvenimą. Dabar prancūzai tikisi greičiau gauti paskolą ir Amerikoje.

Prancūzijos-Italijos santykiai pakvipo paraku

Paskutinėmis dienomis Prancūzijos-Italijos santykiai dar labiau pablogėjo, kai buvo gauta žinių, kad į Abisiniją italai sutraukė daug kariuomenės, kuri vietomis jau peržengusi Prancūzijos kolonijos Somalijos sieną savaip ją „pertvarkydama“.

Tokia žinia Paryžiuje padarė nepaprastą įspūdį ir tuojau dviejuose karo laivuose buvo sutalpinta keli kariuomenės pulkai.

Šie laivai artimiausiu metu iš Marsilijos plauks į Somaliją, kurioje bus sustiprintos prancūzų kariuomenės įgulos.

Viešoji prancūzų opinija nerimsta ir todėl, kad iki šiol dar nepaskelbta paskutinė Italijos nota. Kodėl Prancūzijos vyriausybė neskelbia notos, nežinia. Iš to daroma išvada, kad Italijos nota tur būt esanti griežta ir kažin, ar tradiciniam piršliui Čemberlenui pavyks sutaikyti Paryžių su Rymu. Kas kita buvo taikyti Prahą su Berlynu iš vienos atėmus, kitam atidavus. Bet Rymas tai ne Berlynas, o Paryžius ne Praha.

Todėl skeptiškai ir su nepasitenkinimu laukiama Čemberleno ir Halifakso kelionės į Rymą, kur jie rengiasi keliauti sausio pirmomis dienomis.

Turės kas nors nusileisti

Jau buvo rašyta apie Jungtinių Amerikos Valstybių ir Vokietijos konfliktą. Šis konfliktas prasidėjo tuo metu, kai vokiečiai keršydami už jų diplomato Paryžiuje nušovimą, atkeršijo visiems Vokietijos žydams, degindami sinagogas, naikindami žydų krautuves ir uždėdami žydams vieno milijardo markių (apie 2 milijardai auksinų) kontribuciją.

Dar labiau pablogėjo tarp abiejų valstybių santykiai, kai Amerikos vidaus reikalų ministeris Iksas pasakytoje kalboje griežtai pasmerkė Vokietijos vidaus politiką.

Po visa to susidarė dar labiau įtempta padėtis. Užsienio spaudoje spėjama, kad laikinai gali būti nutraukti diplomatiniai santykiai. Kartu pranešama, kad Amerikos vyriausybė nesiims jokių priemonių santykiams pagerinti. Tai turinti padaryti Vokietija. Tuo tarpu vokiečių spauda apie pablogėjusius santykius su Amerika nieko apie tai neužsimena.

Pagaliau pažymėtina, kad tuo pačiu metu Amerikos vyriausybė nutarė skubiai statyti dar 13 tūkstančių karo lėktuvų, visą eilę didžiųjų karo laivų ir artimiausiu metu į Atlanto vandenyną išsiųsianti didelį karo laivyną.

— Prieš pat Kalėdas iš Dachau (Vokietija) koncentracinės stovyklos buvo paleista 900 žydų.

— Japonijoje vėl įvyko didelis žemės drebėjimas, kurio metu žuvo 100 žmonių.

— Paskutinėmis dienomis vėl prasidėjo Europoje dideli šalčiai.

Atostogos ir mūsų besimokąs jaunimas

Prasidėjus Kalėdų atostogoms, mūsų besimokąs jaunimas, kurio daugauma, palikusi savo pastoges, atvyko mokyklon ieškoti švaresnio gyvenimo pragiedrulių, grįžo savajan kaiman. Besimokančio jaunimo grįžimas kaiman nors ir trumpam laikui, turi daug svarbios reikšmės Todėl mūsų krašto šviesesnis jaunimas turėtų nepamiršti, kad *jam šiandien atostogos, tai ne tiktai poilsio ar mokslo žinių kartojimo laikas. Atostogos įgalina mūsų besimokantį jaunuolį įgyvendinti tuos planus, užsimojimus, kuriuos jis paruošė, norėdamas padėti lietuviškajam kaimui.*

Daugumai besimokančio jaunimo, matant nūdienį kaimo gyvenimą, atrodys, kad nieko negalima padaryti. Tačiau taip manyti yra labai klaidinga, lietuvis jaunuolis, išėjęs ir nušiurusių pastogių ir geriau už kitus pažįstąs jų gyvenimą — niekuomet negali ne tik taip sakyti, bet ir galvoti! Darbo mūsų kaime yra tiek daug, kad jo nebaigsim ne tik per dvi atostogų savaites, bet ir per ištisus metus.

Tiesa, neturime tinkamiausių priemonių darbo-veikimo spartumui padidinti, bet tai dar nereiškia, kad turime bejėgiškai nuleisti rankas ir juodo pesimisto akimis žvelgti į susidariusią padėtį. Priešingai, turime būti optimistai ir tikėti, kad visiems sutartinai darbuojantis gyvenimo sąlygos pakryps gerojon pusėn. Tuo tarpu naudokimės tuo, kuo galima.

Lietuviškoji spauda—svarbiausias atostogaujančiam jaunimui dirbti baras!

Svarbiausią vaidmenį vaidina ir suvaidins mūsų krašte lietuviškoji spauda Todėl, ypatingai turime ja susirūpinti. Pavyzdžiui, šiemet susulaukėme nemaža ir dailiosios ir praktinės literatūros knygų. Ir vienos ir kitos rūšies knygos mūsų krašto kultūros lygio kėlime labai daug padėjo ir padės. Taip pat svarbus lietuviškas laikraštis ir lietuviškas kalendorius.

Kalbant apie mūsų laikraščių populiarizaciją ir platinimą kaime, būtinai reikia priminti besimokančiam jaunuoliui tai, kad jis *turi eiti į liaudį* **tik su lietuviškais laikraščiais!**

Švenčių pasilinksminimai — kitas veikimo baras

Švenčių metu atostogaujantis jaunuolis turi pasirūpinti, kad iškilminga ir linksma švenčių nuotaika nebūtų sudrumsta kokiais nors nemaloniais lietuviškajai visuomenei faktais. Todėl ir pasilinksminimai ir visi kiti pobūviai turi praeiti jaukioje grynai lietuviškoje nuotaikoje. Skaudu bus užgirdus, kad ten ar kitur besimokąs jaunuolis paliko savo draugus ir nuėjo linksmintis pas svetimuosius tik dėlto, ked ten galėtų „kultūringesnėje“ aplinkoje pašokti modernius tangus, foxtrotus ar slov-foxus.

Studentas, liciejistas, gimnazistas ar amatininkas turėtų parodyti savąją jaunuoliškąją iniciatyvą, sugebėjimą vadovauti kaimo jaunimui. Prisiminkim tik savo tautiškus šokius, kuriuos, kaip ypatingus mūsų tautos intelekto bruožus, būtinai reikia grąžinti į rengiamus mūsų kaimo jaunimo pasilinksminimus!

Girtavimas. kortavimas — dideli priešai

Ne vienam mūsų kaimo jaunuoliui šventės praeina „machorkos“ dūmuose, prie kortų ar butelio. Tai baisi tragedija ne vieno žmogaus, kuris taip sunkiai uždirbtą per visą rudenį skatika per porą švenčių vakarų akimirksniu prašvilpia. Šiuo atveju, aišku, draugiškos pastabos ar kiti panašūs moralai nedaug padės. Čia reikėtų veikti daugiausia savo valia, kurią kiekvienas besimokąs jaunuolis dar mokyklos suole turi ypatingai užgrūdinti, sustiprinti, kad galėtų ją panauduoti lietuviško kultūrinio gyvenimo stiprinime. Negali toks, prašomas kad ir pačių artimiausių draugų, sėstis prie butelio ar prie kortų. Tokiuose atsitikimuose būtinai *reikia mokėti parodyti savo išsilavinimas ir valia, kurie vaisingai paveiktų girtaujančius ar kortuojančius.*

Čia daug gali padėti sportas ar kiti kultūringi žaidimai, kaip pav. šachmatai. Šios priemonės galėtų išstumti ir kortas ir butelį.

Besimokančiam jaunuoliui reikalinga turėti daug žinių!

Sugrįžusį atostogauti visuomet apipila žmonės daugybe klausimų, kurie lies įvairias šių dienų gyvenimo sritis. Todėl toksai turi būti gerai visuose srityse apsiskaitęs, kad nesusikompromituotų gyventojų akivaizdoje.

Kas sugebės tai sėkmingai atlikti — daug pasieks ir gerai sustiprins bendravimo ryšius tarp savęs ir kaimo gyventojų.

Apskritai, kiekvienas besimokąs jaunuolis neturi pamiršti, kad jo bendravimas su lietuviškuoju kaimu turi būti itin tamprus! *O jį tinkamai sustiprins tik tada, kai jis viršis kiekvieną kaimo žmogų savo išsilavinimu ir pavyzdinga inteligencija!*

Svyra.

Dėl santykių tarp Valstybės ir piliečių

Ne paslaptis, kad Lenkijoje yra gana didelis nuošimtis tautinių mažumų. Tai yra stačiai viena svarbiausių problemų valstybės vidaus politikoje. Tad visai suprantama, kodėl šitoji problema labai dažnai nagrinėjama lenkų spaudoje. Tų visų nagrinėjimų tikslas yra, be abejo, vienas: išspręsti tautinių mažumų klausimą taip, kad iš to būtų kuo didžiausia nauda ir lenkų tautai ir Lenkijos valstybei. Kritiškų nuomonių, atsižvelgiančių tautinių mažumų reikalų, visai, galima pasakyti, nepasitaiko. Kiek abjektyviškesnis yra p. S. Visloucho straipsnis, išspausdintas Varšuvoje leidžiamame dvisavaitiniame leikraštyje „Polityka“ — nr. 29 (174). Straipsnis pavadintas: „Surišti pilietį su valstybe“.

Straipsnio autorius pirmoj eilėj kalba apie tai, kokia turėtų būti Valstybės politika gudų atžvilgiu, norint patraukti juos Lenkijos valstybingumui*). Tačiau kalba ir apskritai apie tautybinę politiką vadinamose Rytų Žemėse. Kaip toji politika turėtų atrodyti? Politikos pagrinde turėtų būti stengimasis padaryti gudus ir kitų tautybių gyventojus lojalius valstybės atžvilgiu. Tas lojalumas turėtų būti ne pasyvus, bet aktyvus, kurį tautinių mažumų gyventojai patys savo valia rodytų. O kad tai įvyktų, valstybė pati turinti įgyti pasitikėjimą tautinėse mažumose, turinti padaryti taip, kad tautinių mažumų gyventojai patys pripažintų valstybės autoritetą.

Kokiomis priemonėmis valstybė turėtų įsigyti sau pasitikėjimą tautinių mažumų piliečiuose? Visų pirma autorius griežtai pasisako prieš administracijos centralizaciją ir biurokratizmą ir prieš siuntimą į šio krašto valdiškas vietas valdininkų iš Lenkijos gilumos. Jie, pasak autoriaus, nesupranta šio krašto komplikuotų tautybinių santykių ir tik labiau tuos santykius gadina. Autorius reiškia mintį, kad Rytų Žemėse tiek administracijoje, tiek mokyklose ir kitur turėtų būti skiriami šio krašto žmonės, žiną atskirų tautybių santykių vystymosi istoriją ir suprantą dabartinę dalykų padėtį. Taip pat ir ekonominėj politikoj neturėtų būti aplenkiamos tautinės mažumos.

Iš tikrųjų, S. Vislouchui daugiausia rūpėjo nurodyti, kokia turėtų būti tautybinė politika, kad valstybei būtų iš to daugiausia naudos. Bet, kaip jau minėta, autorius yra tiek objektingas, kad, pasmerkęs ligišiolinę tautybinę politiką, ima dėmesin ir tautinių mažumų reikalus. Kitaip sakant, nustatant santykius tarp valstybės ir piliečių, turėtų būti vaduojamasi teisingumu, nepažeminant nė vienos tautinės grupės Ir nėra abejonės, kad tik tada bet kokios vyriausybės autoritetas bus pripažintas tautinėse mažumose ir tik tada jos rodys tikrą lojalumą, jeigu vyriausybė traktuos lygiai visus piliečius be tautybės skirtumo. Iš S. Visloucho straipsnio išeina, kad vyriausybė, norėdama sukelti tautinėse mažumose pasitikėjimą valstybei, turi pirma pati pradėti vesti teisingą politiką.

Čia pat reikia pastebėti, kad prieš nevietinių valdininkų skyrimą šiame krašte jau ne kartą buvo pasisakoma tiek lenkų vietinėje, tiek lietuviškoje spaudoje. Ypač šio krašto gyventojų reikalus karštai gynė „Przegląd Wileński“.

Tačiau ligi šiol tie visi balsai pasiliko be atgarsio. O „Przegląd Wileński“, kuris siekė teisingumo šiame krašte, turėjo užsidaryti. Todėl abejotina, ar ir S. Visloucho straipsnis ras platesnį atgarsį. Tiesa, S. Visloucho straipsnį persispausdino „Kurjer Wileński“, bet tuo greičiausiai ir pasibaigs.

A. P.

---

*) S. Vislouchas yra šio krašto žmogus ir žinomas Vilniuje, kaip lenkų veikėjas; pripažįsta gudus, kaip atskirą tautą.

A. P.

Kaip pavadinti tokias žinias

Laikraščio „Szlakiem Reformacji“ adresu

Vilniuje jau treti metai leidžiamas neperiodinis evangelikų — reformatų reikalams skiriamas laikraštis. Jame retkarčiais, šalia vietinių tikybinių straipsnių ir žinelių, randame panašių žinelių ir iš kitų kraštų, kur daugiau ar mažiau yra protestantų. Kartais parašoma ir apie Lietuvą.

Paskutiniame „Szlakiem Ref.“ numeryje yra įdėta žinia iš Latvijos Žinios autorius, kažkoks (BEw) rašo, kad Rygoje jau esąs paskirtas .. kardinolas. Vargšas (B Ew), matyt, bus girdėjęs skambinant, bet nenusivokdamas, kurioje pusėje ir kuo kas skambino, parašė kas lengviau rašyti nieko negalvojant. Nesąmonė apie kardinolo paskyrimą protestantiškoje Latvijoje, aplenkiant katalikiškąją Lietuvą, dar galima būtų išaiškinti autoriaus elementariniu nesiorientavimu. Bet jo pastaba, kad Latvijoje nejuntama jokio šovinizmo kitų tikėjimų atžvilgiu, ko esą negalima pasakyti apie katalikiškąją Lietuvą — yra visiškai nesuprantama.

Visų pirma autorius neskiria „šovinizmo“ nuo „fanatizmo“ ir, smerkdamas tariamąjį Lietuvos šovinizmą, kalba apie konfesinius reikalus. Tai viena. Be to, autoriaus pastaboje pikčiausia mintis yra ta, kad, girdi, Lietuva esanti netolerantinga.

Tuo tarpu dabartinis Vilniaus evangelikų—reformatų superintendentas K. Kurnatovskis savo paskaitoje šio mėn. 3 dieną, kalbėdamas apie Lietuvos protestantus, aiškiai pabrėžė, kad Lietuvos vyriausybė nuo pat nepriklausomybės pradžios visoms tikyboms pripažino visišką laisvę, vienodai jas globodama.

Tenka manyti, kad tos paskaitos klausė ir „Szlakiem Reformacji“ redaktorius.

Iš to išeitų, kad Vilniaus evangelikų-reformatų superintendentas kalba vienaip, o oficialus jų organas rašo visai kitaip. Reikia tačiau manyti, kad toksai rašymas apie Rygos kardinolą ir Lietuvos šovinizmą tikybiniame gyvenime bus arba redaktorių nesiorientavimas ar gal paprastas neapdairumas.

R. M.

K. GRIGAITYTĖ

SUDRUMSTOS ŠVENTĖS

Sutemos prisigėrę raudoni Vilučių sodybos stogai susiliejo su medžio sienų pilkumu. Tik baltos langinės šviečia iš tolo, lyg įmantrios perlamutro sagos. Lango stikluos šaltis paišo ažūrines gėles, kieme labai šykščiai barsto smulkaus sniego kruopeles. Jas beregint vėjas sušluoja į gruodu sušalusias vėžes ar kokio gyvo sutvėrimo purvan įmintą pėdą. Vilučių virtuvėje pirmiausia įžiebia žiburį. Vilutienė pati prižiūri krosnyje kepsnius. Duktė nors ir kulinarijos kursus baigusi Kaune, tačiau nedaug turi patyrimo. O sugadinti ką nors šventėms ruošiamo — tiesiog nusikaltimas. Tokio svarbaus svečio laukiama!

— Referentas, – tyliai sau kartoja motina, čiupinėdama kumpį ir patikrinusi, kad dar nevisai iškepęs, šauna atgal į pečių. Ji ir pati gerai nežino, kas tas referentas, tačiau viena aišku, kad jis didelis ponas ir būsimas jos žentas. Netrukus ji galės su pasigėrėjimu apie tai pasipasakot kaimynėms.

Brička su dviem bėriais stovi ties durimis. Leonė dailinasi prieš veidrodį. Ji vyksta į stotį sužadėtinio pasitikti. Užsisagsčiusi apikaklę išeina tarpdurin. Šaltis aštriai gnybtelia už nosies, mergina net kvapo neteko. Vilutienė išsiskubina paskui, ji turi pati dukters kojas kailiais apkamšyti.

Įsvyruoja į kiemą kažkoks apdriskęs padaras. Viena jo ranka apmauta kiaura pirštine, antroji švarko kišenėje. Jo keliai praplyšę iki nuogumo, pro klumpės prasižiojusi peretką kyšo didysis pirštas. Sustyrę garankščiuoti autai kiaurai pragraužė jam kulnis. Dėl to jis klūpčioja ant gruodo, lyg girtas ar pusiausvyros netekęs. Jis atrodo dar jaunas, tik be galo suvargęs, liguistas. Nuo šalčio jo ausys patinusios, lūpos nušašusios. Jis sustoja netoli durų ir, trindamas plikąja ranka panosę, kažką gailiai unkščia.

— Ko tu nori, žmogeli? — kreipiasi į jį Vilutienė. Įbedęs klaikias akis į bėrio nugarą, užkimusiu balsu ateivis dar negreit sulemena:

— Man šalta... miego noriu.

— Šiandien visi savo vietose Kūčių laukia, elgetauti nedera.

— Aš pažįstu... čia toks durnelis Motiejus, — atsigręžęs į moteris sako vežėjas.

— Taigi... matyt, — palinguoja galvą Vilutienė. — Ir kur dabar čia jį padėtum priėmus... Tegu priglaudžia kas svečių neturės, — numoja ranka.

— Palauk, atnešiu aš tau šio to, — sako šeimininkė. Netrukus grįžta su ryšulėliu ir įbruka jį Motiejui į rankas:

— Matai, tu čia jau turi užkandos, — pažvelgia moteris į išsipūtusią kišenę, iš kurios kyšo taukuotas laikraščio gabalas.

— Davė lašinių... — nutęsia žodžius ir užuodęs šilto pyrago kvapą skubina atsikąsti iš visos žiaunos. Visa kita nebetalpina į kišenę, o laiko prispaudęs prie krūtinės.

— Petrai, išvesk jį už vartų ir parodyk, tegu eina pas kaimyną.

Vaikinas išlipa iš bričkos.

— Na, eime, aš tau parodysiu, kur nakvynę gaut.

— Man šalta, — sunkščia šis, pastyrusiais pirštais kneipdamas šilto pyrago minkštimą.

— Eikš, eikš, truktelia Motiejų už skverno. Ten anava žiburys tarp medžių. Ką tik įsižiebė. Ten gausi lovą su patalais, o kad norėsi, ant šilto pečiaus galėsi atsigult.

Kaip ujamas šunelis skurdo ir nusiskundimo kupinas akis įsmeigia į žiburį ir išslūkina iš kiemo.

Vežėjas atgal įšoka į bričką. Vilutienė dingsta už trobos durų ir vėl paskęsta švenčių rūpesčiuos. Leonė, panėrusi garbanuotą galvelę švelnioj apikaklėj, užsimerkusi vaizduojas sužadėtinį. Staiga ratai trinktelia taip smagiai, kad ji net apatinę lūpelę, sudėtą laimingai šypsenai, įsikanda.

— Ach tie ratai!.. Ir kokios čia Kalėdos be sniego, — nekantriai pasiraivo pasėstėje mergina.

* * *

Vilučių kaimynas užsidarė langines. Motiejui išnyko žiburėlis iš akių. Pats nenusivokdamas ką daras, jis apsuka ratą arimuose ir vėl prisiartina prie Vilučių sodybos, tik jau iš kito galo. Prieina pakluonę. Kieme nė gyvos dvasios. Pakluonėje pašiūrė su durpėmis; viename jos gale žiupsnys šiaudų padraikyta. Toliau eiti, eiti ir eiti be galo, jis pristigo jėgų. Pro išmuštas sienoje lentas Motiejus įlenda pašiūrės vidun ir susiriečia kamputyje. Jo sąnariai pastyrę. Liežuvis burnoje atšalęs, nemaloniai glaudosi prie kalenančių dantų. Tik kažkur viduj galvos karšta. Karštis, rodos, liejasi pro akis, net blakstienas svilina. Pro kaktą ritasi raudoni ratai, jungiasi vienas su kitu ir nusitiesia į nežinomą tolį. Staiga lyg kas šakėmis jo abu šonu susmeigia, Motiejus pasijudina, kilstelia galvą ir sustyrusia ranka pažeria po ja kelis šiaudgalius. Jį apima miegas. Užsimerkia: rodos, kad jis vis tebeina grubiais keliais, arimais, klupdamas, susižeisdamas, o kiek vienas sodybos šeimininkas vis rodo kelią pas kaimyną. Jo prigesusią sąmonę dilgina per dieną girdėti balsai ir šunų lojimai. Štai, rodos, vėl iš paklėčio išlenda juodas šuniukas, pasišiaušia ir dantis atkišęs ryzga, įsisega jam į koją ir perplėšia kelnes ties dešiniuoju keliu. Išeina šeimininkas, įgrūda kišenėn lašinių gabalėlį ir pavadinęs šunį barsuku, įsivilioja vidun. Nepyko tada Motiejus ant barsuko ir dabar nepyksta; nors pliku keliu suklupti ant gruodo nebuvo gerai. Kosulys pradeda trenkti Motiejaus krūtinėj, lyg numirėlis užkaltame grabe atsibudęs. Jis vėl tingiai praveria blakslienas. Pro pašiūrės išmuštą lentą matyt dangaus skiautelė ir dvi mirgančios žvaigždės.

— Jos, tur būt, šiltos, — samprotauja Motiejus. — Kad taip paimti saujon, a ta ta, kaip būtų gerai. Valgyti nenoriu, ne; tegu viskas barsukui lieka, jam ten šalta paklėtėj.

* * *

Pirmasis rytmečio spindulys ties Vilučių sodyba žvilgterėjo į pašiūrę ir nublanko. Ir šventiškoji Kalėdų saulė tarsi pati į save staiga susitraukė lyg menka straigelė į kiautą. Leonė džiaugsmu švitėdama įžengė į seklyčią. Ten laukė skanėstais apkrautas stalas tarp gėlių, ir prie lango atsistojęs mylimasis. Bet vos tik jis pakėlė merginos grakščią rankelę prie lūpų, Leonė krūptelėjo nuo staigaus spiegimo iš kiemo. Žvilgterėję pro langą jie pamatė išgąstingu veidu atbėgančią piemenaitę.

— Jėzus, Marija! Pašiūrėje žmogus negyvas! — Leonė išsmuko tarpdurin.

— Ką tu kalbi, — klausia netikėdama.

— O koks baisus... akys atmerktos ir prasižiojęs, — uždusdama pasakoja piemenaitė. Nešiau antims... ir užtikau. Jis vakar betemstant čia buvo užėjęs... toks apiplyšęs...

Leonė priglaudė galvą prie staktos.

— Nežinau, ar laimins mus dangus, Kazimierai... prie Kūčių stalo buvom sotūs ir laimingi, pašiūrėje gi, merdėjo vargšas... Aš tik tol jo vakar gailėjaus, kol akimis mačiau O paskui svajoju tik apie Tave. Taip nedovanotinai kartais laimė apakina...

Apie Lietuvos savivaldybes

Daugeliui Lietuvos savivaldybių šiuo metu sueina dvidešimt metų nuo jų įsikūrimo. Savivaldybės kukliai pamini šitą savo jubiliejų. Jeigu prisiminsime, kokius savivaldybės turi uždavinius ir vykdo darbus, tai suprasime, kad jų reikšmė Lietuvos atstatyme ir gyvenime yra labai didelė.

Prieš karą Suvalkijoje buvo gminos su vaitais, Kaunijoje ir Vilnijoje volostis su staršinomis. Tai buvo visiems ūkininkams gerai pažįstamos įstaigos, tuometinės valsčių savivaldybės. Apie jų veikimą čia nekalbėsime.

Nepriklausomoje Lietuvoje yra valsčių, apskričių ir miestų savivaldybės. Kai kur lietuviškos savivaldybės įsikūrė net anksčiau, negu Lietuvos vyriausybė. Besibaigiant vokiečių okupacijai, žmonės patys kūrė savivaldybes, kurios ėmė į savo rankas visų vietos reikalų tvarkymą. Tačiau ir pirmosios savivaldybės buvo reikalingos tvarkymo, nes jos nežinojo nei savo uždavinių, nei turėjo patyrusių žmonių. Vyriausybė išleido eilę įstatymų bei įsakymų savivaldybių reikalais. Didžiausias ir reikšmingiausias savivaldybių pertvarkymas įvyko 1931 metais, pagal tų metų gegužės mėn. 2 dieną paskelbtą įstatymą.

Lietuvoje yra valsčių, apskričių ir miestų savivaldybės. Valsčiai suskirstyti seniūnijomis. Kiekviena seniūnija išrenka po vieną atstovą į valsčiaus tarybą. Taryba išsirenka valsčiaus viršaitį. Be to, kiekviena seniūnija turi išsirinkusi seniūną. Viršaitis su seniūnais tvarko visus valsčiaus reikalus ir vykdo valsčiaus tarybos nutarimus. Apskričių tarybas sudaro valsčių ir antraeilių miestų tarybų išrinkti atstovai. Kiek kitokia tvarka renkamos pirmaeilių (didesnių) miestų tarybos.

Dabar savivaldybių rinkimuose beveik nepasireiškia partinės agitacijos, nes savivaldybių branduolį — valsčių tarybas renka kiek vienos seniūnijos visi pilnateisiai gyventojai. Jie vienas kitą taip gerai pažįsta, kad pašalinių patarėjų nėra reikalingi. Apskričių tarybas savo eile išrenka valsčių tarybos. Tokiu būdu savivaldybės gali pilnai atstovauti vietos žmonių reikalus ir nusistatymus.

Įstatymas deda savivaldybėms daug pareigų ir suteikia daug teisių. Pavyzdžiui, savivaldybės rūpina vietos viešojo gyvenimo reikalus (kiek jų nerūpina vyriausybės organai), steigia ir laiko mokyklas, knygynus, skaityklas, muzejus, teatrus ir kitas švietimo ir meno įstaigas; aprūpina valstybines pradžios mokyklas kuru, šviesa ir mokslo priemonėmis; šelpia beturčius mokinius, globoja beturčius, juos šelpia ir gydo; steigia prieglaudas, nakvynės namus, vaikų darželius ir kitas socialines globos įstaigas. Rūpinasi kelių taisymu, tiltų statyba, gyventojų apsauga nuo potvynių ir gaisrų, teikia gyventojams juridinę pagelbą, steigia ir laiko šiaip įvairias įmones bei įstaigas, ir panašiai.

Kai kuriuos reikalus savivaldybės tvarko kartu su vyriausybės organais; svarbesniems darbams savivaldybės gauna iš valdžios pašalpas. Žodžiu, savivaldybės rūpinasi beveik visais viešais vietos gyventojų reikalais. Taigi savivaldybių reikšmė visiems gyventojams yra labai didelė.

Klausimas, kaip savivaldybės išnaudoja savo plačias teises ir atlieka sudėtingas pareigas? Kaip niekur nėra pilnos tobulybės, taip jos nėra ir Lietuvos savivaldybėse. Bet bendrai savivaldybių veikimu, bent dabartiniais laikais, Lietuvos gyventojai jau labai skųstis negali. Kur atsirado gabių, patyrusių ir pasišventusių darbuotojų, ten savivaldybės tikrai puikiai tvarko vietos reikalus ir yra plačiai išplėtusios savo veiklą. Aiškus dalykas, kad dabar savivaldybės negali būti ne palygintos su tomis savivaldybėmis, kurios susikūrė tuojau po vokiečių okupacijos.

Lietuvos savivaldybės, dabar minėdamos savo dvidešimtmečio jubiliejų, daro iškilmingus posėdžius ir juose apžvelgia per 20 metų nuveiktus darbus. Ir pačios savivaldybės, ir visuomenė gali tikrai tais darbais pasidžiaugti.

Kauno miesto savivaldybė savo 20 metų sukaktuves minėjo gruodžio 2[illegible] d. Ta proga buvo padaryta veikimo apyskaita. Iš jos matyti, kad 1914 m. Kaune buvo 41 pradžios mokykla su 70 komplektų ir apie 4000 mokinių. Iš vokiečių okupacinės valdžios 1918 m. buvo perimta 21 mokykla su 43 komplektais ir 2.218 mokinių.

Dabar gi savivaldybė išlaiko 42 mokyklas su 253 komplektais ir 11.243 mokiniais. Be šių dar yra 18 privačių mokyklų su 54 komplektais ir 11.526 mokiniais. Nuo 1918 m. pastatyta 13 mokyklų su 96 komplektais ir atremontuota 5 mokyklos su 26 komplektais.

Daug pažengta ir eilėje kitų sričių. Kai prieš karą net apie 20 metų buvo svarstomas kanalizacijos ir vandentiekio pravedimo klausimas, šiandien pravesto vandentiekio tinklo turima jau apie 75 km., o kanalizacijos apie 62 km.

Savivaldybė turi savą pedagoginį muziejų, išlaiko dvi skaityklas, turi dvi ugniagesių komandas su 72 ugniagesiais, didžiulę autobusų susiekimo įmonę, du keltuvus į kalnus, sodininkystę, miesto sveikatos ir sanitarijos reikalams 7 ambulatorijas, 4 sveikatos globojimo centrus, plaučių ligoniams globoti centrą, mokyklų medicinos centrą, ligonių prieglaudą vaistinę, greitąją pagelbą, mėsos priežiūros stotį ir dezinfekcijos stotį ir t. t. Prie kanalizacijos ir vandentiekio statybos darbų nuolat turi darbo apie 220 darbininkų. Viso kanalizacijos ir vandentiekio įrengimams jau išleista apie 12 mil. litų. Savivaldybės autobusais per metus pravažiuoja net iki 20 mil. keleivių. Metinės pajamos iš autobusų siekia per 3 mil. litų. Kasmet savivaldybė išleidžia beveik po 2 mil. litų gyventojų socialinės globos reikalams ir apie 1 mil. litų sveikatos reikalams. Per visą tą laiką ir pati savivaldybė yra labai išaugusi. Kai 1919 m. ji turėjo vos apie 80 tarnautojų, šiuo metu turi per 900. Kai 1923 m., įvedus savą valiutą, savivaldybės biudžetas siekė 3.2 mil. litų, šių metų biudžetas pasiekė jau 2 mil. litų. Miesto turtas nuo 1932 m., kuomet buvo visas miesto turtas perkainotas, nuolat auga. Kai 1932 m. miesto nekilnojamojo ir kilnojamojo turto vertė siekė 59 mil. litų, šiais metais pasieks jau 80 m. litų. Miesto balansas 1937 m., lyginant su 1932 m. balansu, padidėjo nuo 60 mil. iki 113 mil. litų. Kai 1919 m. savivaldybė pajamų turėjo 2,8 mil. auksinų, 1927 m. 4,7 mil. litų, praeitais metais 15,25 mil. litų.

Kiek daug Kaunas per minimąjį dvidešimtmetį, ypač per paskutinįjį dešimtmetį, yra pažengęs, lengvai galima įsitikinti, nors ir paviršutiniškai palyginus senojo (prieškarinio) ir dabartinio Kauno vaizdus.

Nuvažiavo, bet nieko negavo

„Lietuvos Žinių“ korespondentas iš Paryžiaus taip aprašo Vokietijos banko direktoriaus kelionės į Londoną rezultatus.

„Prieš kelias dienas Vokietijos Reichsbanko valdytojas Dr. Šachtas lankėsi Londone, kur jis buvo Anglijos banko direktoriaus svečias. Dr. Šachto kelionės tikslas buvo aptarti su anglų finansininkais žydų emigracijos reikalus. Kaip žinoma, Vokietijos žydai turi sumokėti milijardą markių vokiškos praeito rudens mobilizacijos išlaidoms padengti. Be to, visa eilė įstatymų ir parėdymų atima Vokietijos žydams bet kokią galimybę gyventi ir verstis verslais. Visas pasaulis jaudinosi dėl Vokietijos žydų likimo, svarstomi būdai ateiti vokiečių žydams į pagelbą, surasti jiems kur nors vietą apsigyventi ir pradėti naują gyvenimą.

Pradėta derėtis su Vokietija dėl žydų emigracijos, susidarė specialės organizacijos emigrantams priimti, bet reikalas vis nejuda iš vietos. Užkliūva jis dėl Vokietijos nenoro išleisti kartu su žydais bent dalį jų turto. Iki šiol žydai emigrantai iš Vokietijos, kurie emigravo legaliai, su reguliariniais pasais, galėjo pasiimti apie 2 ar 3% savo turto. Kiti, kurie slaptai bėgo iš Vokietijos, žinoma, negalėjo nė tokiu trupinių išvežti.

Valstybės, sutinkančios žydus priimti, norėtų, kad Vokietija leistų emigrantams pasiimti didesnę dalį jų turto, kad jie, atvykę į svetimą kraštą, nebūtų iš pat pirmos dienos sunkumas priimančioms šalims. Tatai juo labiau svarbu, kad daugumas Vokietijos žydų — žmonės inteligentiško darbo, todėl jiems sunkiau prie naujų sąlygų prisitaikyti. Atsivežamos lėšos padėtų daugeliui žydų bandyti kurtis žemės ūky arba verstis kokiu nors kitu verslu. Šachto kelionė turėjo tikslą tą painų turto pasiėmimo klausimą išaiškinti.

Kiek paaiškėjo, dr. Šachto siūlymai, atrodo, labai nedaug tėra pažengę pirmyn. Dr. Šachtas pasiūlė gana gudrią kombinaciją, kuri betgi žydus priimančioms šalims visiškai yra nepriimtina. Vokietija neturi devizų, jos užsienių prekybos balansas šiais metais yra pasyvus, todėl Šachtas sako, Vokietija negali leisti žydams išsivežti jų turtų. Šachtas siūlo tą sunkumą apeiti tokiu susitarimu: Vokietija susitaria su Anglija, Amerika ir kitomis žydus priimančiomis šalimis dėl padidinimo vokiško eksporto į tuos kraštus. Už eksportuojamas virš dabartinės normos prekes tos šalys, žinoma, moka devizomis, o Vokietija sutinka apie 20—30% tų devizų skirti žydams, kad jie galėtų atitinkamai sumai pasiimti iš Vokietijos jų turto. Susitarimas Vokietijai būtų dvigubai naudingas: palengvintų ją nuo žydų ir kartu leistų vokiečių ūkiui pasigaminti naujų devizų. Valstybės, kurios humanitariniais sumetimais pareiškė savo sutikimą Vokietijos žydus priimti, yra kviečiamos už tą savo humaniškumą primokėti šiek tiek devizų...

Šachto siūlymas ėjęs ir dar toliau. Pavyzdžiui, kad žydų emigracija greičiau galėtų vykti, Amerika ir Anglija galėtų suteikti Vokietijai paskolą, kurios dalis eitų žydų emigracijai finansuoti, o paskola būtų apmokama iš padidinto vokiečių eksporto į skolinančias šalis. Planas iki šiol nesukėlė didelio entuziazmo anglų — saksų šalyse; kai kas jį vertina dargi kaipo nemorališką ir visiškai nepriimtiną. Daugelio manymu Vokietija, uždėdama savo žydams kontribuciją, padengė mobilizacijos išlaidas, bet kam norėti už labdaringą darbą priversti užsienius mokėti dar kitą kontribuciją?“

Anglų laikraščiai ir laikraštininkai

Neseniai Kauno dienraštis „XX Amžius“ įsidėjo trumpą, bet labai įdomų straipsnį apie anglų spaudą ir jos darbuotojus — žurnalistus. Dienraštis pradžioje pastebi, kad daugelio mažų tautų ir valstybių laikraščiai deda daugiausiai žinias iš anglų dienraščių. Iš to atrodo, kad anglų, o taip pat ir prancūzų laikraščiai pirmieji gauna visokias žinias. Taip iš tikro ir yra, nes didžiųjų valstybių dienraščiai yra labai turtingi, turi savo žinioje visas skubaus žinių gavimo priemones (telefonus, telegrafą, radiją ir net lėktuvus).

O turtingi laikraščiai yra todėl, kad turi šimtus tūkstančių arba milijonus skaitytojų, ir gauna daugybę brangiai apmokamų skelbimų.

Ta proga „XX Amžius“ paduoda šių įdomių žinių apie anglų dienraščius:

„Geriausi politinės informacijos laikraščiai Anglijoje yra „Times“, „Manchester Guardian“, „Daily Telegraph“ ir „Yorkshire Post“.

„Times“ stovi arčiau vyriausybės sluoksnių ir reiškia vyriausybės mintį. Atsimename praeitą vasarą, kada apie Čekoslovakijos padalinimą oficialiai dar nebuvo kalbama, o „Times“ įsidėjo straipsnį, kuriame buvo siūloma Sudetus prijungti prie Vokietijos; taip paskui ir atsitiko. — „Times“ tiražas dabar 212.000.

Tų pačių konservatorių leidžiamas ir kitas laikraštis — „Daily Telegraph“, turįs 700.000 skaitytojų. Jis turi puikų užsienio korespondentų tinklą; jie kasdien telefonu praneša paskutines žinias. Apskritai, „Daily Telegraph“ laikomas dienraščiu, kuris duoda geriausią politinę informaciją. Vienas sąmojingas britų spaudos žinovas šitaip palygino „Times“ su „Daily Telegraph“:

— „Times“ išsamiai ir patikimai praneša tai, kas įvyko vakar, o „Daily Telegraph“ rašo apie tai, kas įvyks rytoj.

Labai gerą politinę informaciją duoda ir liberalų „Manchester Guardian“ (tiražas 80.000), o taip pat Edeno organas „Yorkshire Post“ (35.000). Tiražo atžvilgiu pirmauja populiarieji „Daily Express“ (2.000 000), kuris laikomas socialistų organu, bet yra toks pat kapitalistinis ir snobistinis, kaip ir provokiškasis „Daily Mail“ (1.6 0.000 egz.)

„Daily Express“ leidėjas lordas Beaverbrookas leidžia dar vakarinį „Evening Standard“ (400.000 egz.), o „Daily Mail“ vakarinė laida vadinasi „Evening News“ (800.000 egz.)

Sudėję į krūvą devynių didžiausių Londono laikraščių tiražą — gausime impozantišką sumą — 11 milijonų“.

Laikraštis, apibūdinęs įtakingiausius anglų dienraščius, užsimena apie skaitytojus ir bendradarbius.

„Anglas nemėgsta laikraščio skolintis, nei kitam skolinti: jis pats arba užsiprenumeruoja, arba perka. Bet laikraščių pagrindą sudaro gausūs skelbimai, kurie įgalina leidėjus astronomines sumas išleisti laikraščiui tobulinti.

Anglų laikraštininkai puikiai apmokami. Ypatingai puikiai atlyginami specialūs diplomatiniai korespondentai užsieniuose: kai kurie iš jų gauna stačiai ambasadorių algas! „Times“ korespondentui Paryžiuje būdavo mokama į mėnesį po 1.000 svarų — apie 30.000 auks.

Bet tokie laikraštininkai ir su gebėjimais, ir pasiruošimu turi būti neblogesni už diplomatus: jie turi būti puikiai susipažinę su tarptautinėmis problemomis, gerai orientuotis padėtyje ir įvykiuose, be to, jie taip pat turi turėti artimų ryšių ir pažinčių su pačiais atsakingiausiais politikais ir diplomatais. O tat juk kaštuoja pinigą.

Vienas iš tokių laikraštininkų — „spaudos liūtų“ — yra anglas Wickham Steedas. Nuo 1895 iki 1913 m. jis buvo „Times“ korespondentas iš pradžių Berlyne, paskui Ryme ir Vienoje. Jis turėjo labai artimų ryšių su pačiais aukščiausiais asmenimis ir todėl būdavo vadinamas „karalių patarėju“. Jo autobiografija surašyta knygoje „Through thirty years“ — per 30 metų; kiekvienam jaunam publicistui šitoji knyga yra tikra žurnalistikos aukštoji mokykla“.

— Spaudoje pasirodė žinių, kad netrukus į Rymą važiuos Vokietijos maršalas Geringas ir Vengrijos užsienių reikalų ministeris Csaki.

— Lenkijos pasiuntinybė Prahoje užprotestavo dėl Lenkijos Erelio nuplėšimo nuo konsulato rūmų Moravų Ostravoje.

— Iš Vokietijos paskutiniu metu buvo ištremta Latvijos piliečių žydų iš viso apie 600 žmonių.

— Spaudoje pasirodė žinių kad italai pavasarį organizuoja didelį — koliolikos lėktuvų skridimą į Braziliją.

• KORESPONDENCIJOS •

Daugėliškis, Švenčionių apskr. *Seniūnijų rinkimai.* Daugėliškio valsčius seniau turėjo tik 10 seniūnijų. Šiemet nauju Vaivados parėdymu seniūnijų skaičius Daugėliškio valsčiuje padidinta iki 31. Tai bene didžiausis seniūnijų skaičius visuose Vilniaus krašto valsčiuose. Dar pavasarį panašų projektą įvest 31 seniūniją valsčius buvo pateikęs valsčiaus tarybai užtvirtinti. Taryba to projekto nepriėmė, aiškindama, kad Daugėliškio valsčiuj gana ir 10 seniūnijų. Dabar valsčiui teks išlaikyti 31 seniūną, kuriems kas mėnuo teks sumokėti 465 auksinai.

Daugėliškio valsčiaus lietuviai gyventojai labai buvo susidomėję seniūnijų rinkimais. Žmonės pasiryžo įeit į valsčių ir pažiūrėt, kaip ten jų reikalai tvarkomi. Jie ir patys pasiryžo būti šeimininkais savo turto ir savo reikalų tvarkymą perimt į savo rankas.

Rinkimai buvo paskirti gruodžio 18 21 dienomis, o viešai paskelbta pirmomis gruodžio dienomis. Vos tik viešai valsčius paskelbė seniūnijų rinkimus, lietuviai valstiečiai visose seniūnijose sudarė savo atskirus sąrašus ir rengėsi prie rinkimų.

Valsčiaus ponai tuo buvo nustebinti, nes manė, kad ir šiemet, kaip ir seniau kad būdavo, žmonės rinkimais nesidomės. Kur žmonės mažiau susipratę, mažiau skaito laikraščių, tamsesni, ten valsčius surado sau palankių žmonių ir ėmė sudarinėti savo sąrašus.

Tas, žinoma, sunkiai vyko, priseidavo įtraukt net moteris, kad tik turėtų daugiau kandidatų, kurių jiems trūko. Kai kur pamėginę ir liovėsi. Taip, pav., buvo Šulėnuose, Moliakalny, Daugėlišky, Kalvesaly ir kitur. Kur pasisekė sudaryti kitą sąrašą, kaip, pav., Kiniūnai, Ropiškė, Ivanėnai, Ožionys ir kitos, ten valsčiaus žmonės šaukdavo susirinkimą ir kviesdavo prie kompromiso — sudaryt vieną sąrašą ir patenkint abi puses. Lietuviai stipriai laikėsi savo sąrašų ir rizikavo eit ir stot prie balsavimo.

Buvo sudaryti bendri sąrašai. Tik vienoj seniūnijoj, Mikalave, žmonės valsčiaus pakiršyti nesusitarė, išstatė du sąrašus ir priėjo prie balsavimo. Mat, čia daug yra sentikių rusų ir atsirado lietuvių tarpe tokių žmonių, kurie būtinai užsispyrė praeiti į seniūnijos tarybas, nors nieko nenusivokia, kas aplink juos dedas. Susipratę lietuviai tokiems negalėjo nusileisti ir jų bendran sąrašan nepriėmė, todėl ir prieita prie balsavimo, kurio rezultatai dar tuo tarpu nežinomi. Kur lietuvių sąrašai turėjo sumanius ir apsukrius įgaliotinius, ten į bendrus sąrašus buvo priimti geri žmonės. Bendrai paėmus lietuviai Daugėliškių valsčiuj seniūnijų rinkimus laimėjo, nes gavo žymią daugumą.

Naujais tarybininkais išrinkti jauni ir energingi žmonės. Reikia tikėtis, kad seniūnus rinks irgi iš geresniųjų žmonių tarpo. Taip pat ir valsčiaus tarybon praleis tik rinktinius piliečius, kuriais galima pasitikėti ir kurie mokės ginti valstiečių reikalus. Ir senojoj valsčiaus taryboj buvo lietuvių žymi dauguma, bet kas iš to, kad tie lietuviai jiems pavestų pareigų gerai neatliko.

Dabartiniai seniūnijų tarybininkai kitokie žmonės. Jie mokės drąsiai savo reikalus ginti ir kur reikės viešai pasisakyti, nesibijos burnos atverti. Į valsčiaus tarybą jie rinks taip pat savo žmones, susipratusius lietuvius.

Jau dabar atsiranda „geradarių“, kurie norėtų patekti į valsčiaus tarybą, nors dar nežino, kada bus rinkimai. Jie jau „siuva“ po sodžius ir kalbinasi rinkikus — seniūnijų tarybininkus. Tik vargiai jiems pasiseks. *Rinkikas.*

Kretonys, Švenčionių apskr. *Bičių naikintojai.* Jau dešimti metai, kai šioje apylinkėje siaučia ligšiol nepagaunami bičių naikintojai — vagys. Nuo 1928 metų iki šiol Kretonyse tokių niekšybių padaryta apie 10 kartų ir sunaikinta apie 20 avilių. Šiemet Kretonyse išplėšta aviliai Bl. Ankėno ir A. Jakučio — iš viso sugadinta 4 bičių aviliai. Apie tai buvo pranešta Kaltinėnų policijai, bet iki šiol tie vagys - plėšikai dar nesurasti. *J.*

KRONIKA

Pirmoji „Aido“ byla

Šiemet liepos 1 d. Vilniaus Miesto Storastijos sprendimu buvo sukonfiskuotas „Aido“ 18 numeris už vedamąjį straipsnį „Kitur gyvenantiems lietuviams“ ir už korespondencijos iš Dieveniškio ir iš Maksimonių. Vėliau teismo sprendimu tas konfiskavimas patvirtintas ir „Aido“ leidėjui ir atsakingajam redaktoriui L. Cicėnui buvo sudaryta byla. Gruodžio 28 d. ši byla buvo svarstoma Vilniaus Miesto Teisme.

Teismas kaltinamąjį išteisino.

Pas mus buvo atsilankę

Gruodžio 29 d. „Aido“ redakcijoje buvo atsilankę du žymūs kauniečiai: Valstybės Tarybos narys adv. Jonas Vileišis ir „Lietuvos Aido“ vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas Simas Aleksynas-Aleksandravičius. Pastarasis ta pačią dieną su ponia išvažiavo atgal Kaunan. Taip pat kartu išvažiavo Kaunan per Kalėdas Vilniuje viešėjęs Klaipėdos Pedagoginio Instituto lektorius Kruopas su ponia (dir. M. Šikšnio dukterimi) ir vilnietis A. Valaitis.

Naujųjų Metų sutikimas

Vilniaus Lietuvių Inteligentų „Romuvos“ Klūbas buvo sumanęs surengti viešą Naujųjų Metų sutikimą, kuris būtų įvykęs Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje. Prašant Miesto Storastijos leidimo buvo pažymėta trumpa sutikimo programa. Miesto storasta sutiko prašymą svarstyti, bet liepė įteikti smulkesnę sutikimo programą. Dėl laiko stokos rengėjai to padaryti negalėjo, ir tuo būdu viešojo Naujųjų Metų sutikimo Vilniaus lietuviai neturės. Tačiau tikimasi, kad vienur kitur bus surengta privatinio, savybinio pobūdžio Naujųjų Metų sutikimai, kuriais, suprantama, daugiau žmonių pasinaudoti negalės.

Vietoj vizitų

Pirmininkas p. K. Stašys vietoj Naujųjų Metų vizitų paaukojo 20 auks. „Caritas“ Draugijai, kuri yra įsteigta prie lietuvių šv. Mikalojaus parapijos vargšams ir beturčiams šelpti.

Išėjo „Lietuviškas Baras“

Prieš pat Kalėdų šventes išėjo mėnesinio Vilniaus lietuvių kultūros žurnalo „Lietuviško Baro“ 12 nr. Šis numeris paskirtas Vilniaus krašto lietuvių visuomeniniam ir kultūriniam gyvenimui pavaizduoti ir pažymėti, kas tose srityse per 20 metų yra padaryta. Žurnalo turinys pajvarintas atitinkamomis iliustracijomis.

Lietuvių bendrabutyje buvo gaisras

Gruodžio 27 d. kun. K. Stašio vardo bendrabutyje buvo kilęs gaisras. Sudegė didžiojo medinių namų didesnioji dalis. Ugnis sunaikino mokinių daiktus, grindis, lubas ir vidaus bendrabučio inventorių. Vien remontui teks išleisti apie 1.000 auks.

Tame bendrabutyje gyveno apie 30 mokinių ir tarnaitės. Dabar bendrabučio vadovybė yra susirūpinusi, kur ji turės apgyvendinti po Kalėdų atostogų iš kaimo sugrįžus bendrabučio auklėtinius.

Prailginti pasienio ruožo suvaržymai

Iki šių metų pabaigos veikė žinomas Vilniaus vaivados parėdymas, kuriuo įvesti valstybės pasienio ruože ypatingi suvaržymai. Dabar lenkų spauda praneša, kad Vilniaus vaivada tą savo parėdymą prailginęs iki 1939 metų gruodžio 31 dienos.

Tremiamieji išvažiavo

Tenka patirti, kad Vilniaus gudų veikėjai kun. A. Stankevičius, kun. V. Talačka ir inž. A. Klimavičius, gavę Vilniaus vaivadijos įsakymą iš valstybės pasienio ruožo ir tuo pačiu iš Vilniaus išvažiuoti kur kitur, yra darę žygių, kad jų trėmimas būtų sulaikytas. Tačiau, nieko nelaimėję, gruodžio 27 dieną jie iš Vilniaus išvažiavo. Kun. A. Stankevičius išvažiavo į Slonimo vienuolyną, o kun. V. Talačka į Baltstogę, kur, kaip ir Vilniuje, neturėsiąs jokio paskyrimo.

Sulikviduotas Žydų Pagelbos Komitetas

Vilniuje buvo įsteigtos Žydų Pagelbos Komitetas, kurio veikimo tikslas buvo — teikti iš Vokietijos ištremtiems žydams visokiariopą pagelbą. Dabar lenkų spauda praneša, kad vietos administracinė valdžia tą žydų komitetą įsakiusi sulikviduoti, nes jo veikimas esą buvo išėjęs iš jam apibrėžtų ribų.

Varpo choro koncertai Kaune ir provincijoje

Iš Vilniaus Kaunan nuvykusiam „Varpo“ chorui priimti ir globoti sudarytas komitetas, į kurį įeina Muzikų Draugijos, Jaunosios Lietuvos S-gos, Šaulių S-gos, Universiteto choro „Pavasario“ Fed. ir Darbo Rūmų choro atstovai. Komitetas yra numatęs „Varpo“ choro koncertų programą. Kaip buvo rašyta, gruodžio 26 d. choras giedojo Įgulos bažnyčioje, gruodžio 27 d. dainavo Kauno radiofone, gruodžio 30 d. — valstybiniame teatre, sausio 3 d. dainuos Klaipėdoje, sausio 4 d. — Telšiuose, sausio 5 d. — Radvyliškyje, sausio 6 d. - Panevėžyje ir sausio 8 d.— Alytuje.

Apie „Varpo“ choro pirmuosius pasirodymus Kauno spauda rašo palankiai. Dienraštis „XX Amžius“ choro giedojimą Įgulos bažnyčioje taip apibūdina:

„Per pamaldas choras pagiedojo kelias giesmes, kurios paskambėjo labai gražiai ir ne vienam išspaudė ašaras. Ypač būdinga buvo paties dirigento giesmė „Mes Marijos vaikai“. Jų balsų klausydami, mes pajutome, kokie brangūs ir mieli tie mūsų vilniečiai“.

Toliau laikraštis dar priduria šitaip:

„Iš pirmo choro pasirodymo bažnyčioje, vėliau per pietus Karininkų Ramovėje tenka pasakyti, kad choras yra ypatingai gerai susidainavęs, aiškios dikcijos, gerai išlavinti balsai, daug dinamiškumo, dėl to gaunasi labai vieningas ir gražus meno vienetas“.

Dienraštis „Lietuvos Aidas“, rašydamas apie choro dainavimą radiofone, šitaip pastebi:

„Choro dainų, matyti, daugis kauniečių klausėsi, nes po koncerto daug kas skambino ir dirigentui (jo asmenyje ir chorui) dėkojo už gražiai ir nuotaikingai per radiją nuskambėjusias vilniečių dainas“.

Tas pats laikraštis dar praneša, kad gruodžio 27 d Vilniečių Lietuvių Draugija „Varpo“ chorui suruošusi vaišes, kuriose dalyvavo Kauno muzikų, rašytojų ir žurnalistų atstovai. Vaišių metu būta pritaikintų kalbų, o choras padainavęs keletą dainelių. Be to, suruošę ir teberuošią atskirus vilniečių priėmimus kai kurios įstaigos ir organizacijų chorai.

* * *

Reikalinga virėja ir jos padėjėja

Kreiptis į Lietuvių Ligoninę (Mickevičiaus g. 33) pas šeimininką.

Naujas „Lithuanicos“ numeris

Šiomis dienomis Varšuvoje išėjo lenkų kalba leidžiamo mėnesinio laikraščio „Lithuanica“ antras numeris. Jame yra įdėta visa eilė straipsnių ir žinių, kur nušviestas šio krašto lietuvių visuomeninis ir kultūrinis gyvenimas.

Kaip žinia, pirmas „Lithuanicos“ numeris Varšuvos administracinės valdžios sprendimu buvo sukonfiskuotas.

„Lithuanica“ leidžia ir redaguoja Kazys Umbražūnas.

KARAS KINIJOJE

Paskutiniu metu smarkiau paaštrėjo Japonijos santykiai su Sov. Rusija. Japonija priversta buvo suburti daugiau kariuomenės prie Sov. Rusijos sienos ir paėmė nemaža divizijų iš Kinijos pietų ir centro. Tuo pasinaudojo kiniečių kariuomenės vadovybė ir keliose vietose užpuolė japonus. Japonai buvo priversti trauktis ir užleisti kelis svarbius miestus.

Kiniečiai šiuo metu vėl rengiasi pulti Kantoną. Japonai jau pastebėjo savo klaidą ir pradėjo siųsti į Kantono apylinkes naujus pulkus. Jie pasiryžę atlaikyti visus kinų puolimus ir Kantono jiems neatiduoti.

Japonai praneša, kad jie jau yra pabaigę kovas su partizanais ir kad dabar, turėdami laisvas rankas, galėsią imtis prie reguliarios Čangkaišeko kariomenės.

KARAS ISPANIJOJE

Gen. Franko kariuomenė per 4 dienas sugebėjo pasistūmėti Katalonijon per 30 kilometrų ir paimti nelaisvėn 6700 vyriausybininkus. Apskritai, per šiuos mūšius vyriausybininkai nustojo 9000 karių. Nacionalistų vadovybė stengiasi naujose vietose įsistiprinti, ypač sparnuose, kad priešas negalėtų užeiti užpakalin.

Vyriausybininkai atkakliai ginasi ir savo pozicijas užleidžia tik po kruvinų mūšių. Nacionalistai vis dėlto suspėjo užimti elektrą gaminančius fabrikus ir skuba užimti taip pat plentus, kurie eina iš Katalonijos Prancūzijon.

Mūšiai dar eina su persvara nacionalistų naudai.

Redakcijos atsakymai

K. Liaudaičiui. Gerbiamasis, suprask, kad jeigu kas ne poetas gali kaip nori apie save manyti, — vistiek nebus poetas. Rašytojai ir poetai turi gimti su tam tikrais gabumais, kurių pats neturėjai ir ne turi. Kam gadinti brangus popierius ir gaišinti redaktoriams laikas?! Pilti žodžius be jokios tvarkos ir kalbėti nesąmones moka ir maži vaikai. Jei esi sveikas, imkis kito darbo.

K—tui. Neatsižvelgiant į tai, ar kas bus galima ar negalima įdėti, mums visa yra svarbu gauti. Tad prašome rašinėti kas pakliūva.

Atmetus anglus, pasisiūlė vokiečiai

Didelę sensaciją padarė Prancūzijos vyriausybės pasisakymas, kad ji savo nesusipratimą su Italija pati išspręsianti ir nenorinti, kad tarpininkautų anglai. Todėl ir Čemberleno kelionė į Rymą nėra aktuali. Ta proga kai kurie anglų laikraščiai pastebi, kad tolimesnė Čemberleno karjera pareis nuo Musolinio.

Pažymėtina ir tai, kad vokiečiai, sužinoję apie prancūzų atsisakymą nuo anglų tarpininkavimo, tuojau pasiūlė savo tarpininkavimą pasiryžę sutaikinti prancūzus su italais. Bet vokiečiai norėtų už savo darbą ir šį tą gauti. Kadangi pinigai labai reikalingi, o paskolos nėra kur gauti, tai Berlyno diplomatai siūlo, kad jiems anglai prancūzai sugrąžintų savo metu sumokėtą karo atlyginimą. Pasirodo, kad vokiečiai pirmaisiais po karo metais yra sumokėję anglams ir prancūzams 620 milijonų svarų sterlingų.

Susirūpinimas Lietuvos turizmo reikalais

Pastaraisiais laikais pastebimas vis didesnis užsienių turistų susidomėjimas Baltijos kraštais, kurie jiems nepažįstami ir kur randama daud naujumų. Kasmet ir Lietuva vis plačiau lankoma ne tiktai užsieniečių lietuvių, bet ir šiaip užsienio turistų. Daugelis turistų, vykdami į kitus Baltijos kraštus per Lietuvą, čia sustoja tulą laiką paviešėti. Anglijos, Prancūzijos, Amerikos ir kitų kraštų turistinės organizacijos teiraujasi Turizmo draugijoje apie pragyvenimą Lietuvoje, nakvynes, gydyklas, vasarvietes, keliones ir kitas sąlygas. Ypač daug turistų tikimasi susilaukti Lietuvoje 1940 metais, kai jie per Lietuvą važiuos į Helsinkio (Suomijoje) tarptautine olimpijadą. O ateinančiais metais atvažiuos gana daug užsieniečių į tarptautines krepšinio pirmenybes Kaune.

Turizmo draugijai tenka nelengvas uždavinys pasirūpinti, kad užsieniečiai turistai apsilankymu Lietuvoje būtų patenkinti. Užsieniečiai Lietuvoje randa daug įdomių dalykų, kitur nematytų. Juos žavi Lietuvos pajūris; ypač Nidos ir Palangos vasarvietės, gamtos vaizdai, istorinės vietovės ir kita.

Turizmo Draugija yra paruošusi tam tikrą planą, kurio įgyvendinimą pasižadėjo paremti ir vyriausybė. Visuose didesniuose miestuose bus pastatyti gražūs, patogūs, gerai aptarnaujami viešbučiai. Jų statybos imasi savivaldybės, vyriausybės padedamos. Daugelyje vietų bus pastatyti ekskursijoms nakvynės namai. Be to, tolimesnės ir gražesnėse krašto vietose steigiamos vadinamos turizmo stotys, kur keliautojai gali pailsėti, pavalgyti, pernakvoti.

Kas rūpi Hitleriui

Šiuo metu daugiau veikli Italija, Vokietija po laimėjimų Čekoslovakijoje, atrodo, ilsisi. Judrūs laikraštininkai tačiau mėgina įspėti, ką pradėsiąs veikti pasilsėjęs Hitleris.

Hitleris laukia, kad Anglijos premjeras Čemberlenas po apsilankymo Ryme pas Musolinį atvyksiąs ir pas jį Berlynan ir pas Deladie Paryžiun. Besilankydamas jis stengsis ne tik sutaikyti Italiją su Prancūzija, bet mėginsiąs suburti juos visus į vieną konferenciją ir jos metu išnarplioti painius Europos reikalus. Jei Čemberlenui nepasisektų įgyvendinti šie sumanymai, tuomet Hitleris pats pamėgintų imtis to darbo, tik jo pastangos būtų daugiau provakacinio pobūdžio. Jis, būtent, pareikalautų iš Anglijos ir Prancūzijos sugrąžinti sumokėtas joms reparacijas tuojau po Didžiojo karo (Anglijai teko 120 milijonų svarų). Kai tai nepadėtų, jis imtų kibti prie Olandijos, reikalaudamas iš jos kolonijų.

Tokiomis priemonėmis Hitleris, esą, priversiąs Angliją ir Prancūziją derėtis ir padaryti Vokietijai ir Italijai nuolaidų.

Įvairu-įdomu

Mašina ir žmogaus mintys

Trisdešimts rusų mokslininkų, tyrinėjančių Maskvos smegenų institute, tikisi užėję įdomias galimybes padaryti naujus išradimus mokslo istorijoje: jie sako galėsią skaityti žmogaus mintis. Mokslas jau yra susekęs, kad gyvo žmogaus smegenys gamina taip vadinamus mažus elektros impulsus— virpėjimus. Sovietų mokslininkai mano, kad tie smegenų virpesiai gali būti tam tikro labai jautraus aparato pagauti ir užrašyti. Jie aiškina, kad, keičiantis minčiai, eina pasikeitimai ir tuose virpesiuose... Dabar daromi bandymai, kurių tikslas yra išskaityti tų virpesių pasikeitimų „kalbą“. Bandomas asmuo paguldomas ant suolo; jo galvos plaukai nuskutami; prie galvos pridedamas aparatas, vadinamas elektrodu; katodo ekrane matomos žalsvos šviesos linijos, gaunamos nuo besikeičiančių smegenyse virpesių panašios linijos pastebimos ir televizijos ekrane... Galimas daiktas, kad tie bandymai atskleis naujus mokslo laukus: žmonės galės susikalbėti tylėdami, su mechaniškų aparatų pagalba...

Karo meto ekonomija

Japonijoje dėl karo su kinais jau stinga įvairių produktų. Pavyzdžiui, nauji įstatymai numato 12 mėnesių kalėjimo dagtukų dirbėjams, jei jų degtukai nebus ⅓ centimetro trumpesni už buvusius lig šiol degtukus. Degtukų dėžutėms gaminti draudžiama vartoti medį. Šeši mėnesiai kalėjimo numatoma kirpėjams, kurie nesurenka ir neatiduoda valdžiai susirenkančių kirpykloje klijentų plaukų, kuriuos valdžia kemša į kavalerijos balnus. Kalviams uždrausta vartoti geležinius uknolius, kaustant arklius, kurie nėra naudojami karo ir kariuomenės reikalams.

Krepšinio istorija

Kūno kultūroje ir mūsų sportininkų gyvenimo krepšinis jau įgijo sau labai rimtą vietą, o tas žaidimas yra visai dar nesenas. Krepšinį išgalvojo Amerikos jaunų vyrų krikščionių sąjungos insruktorius James Naismith 1881 metais vienoje mokykloje. Žaidimas pasidarė populiarus visur: kur tik plėtė savo veiklą ta jaunų vyrų sajunga YMCA. Žaidimas pasiekė Kiniją, Siriją, Panamą, Filipinų salas ir, žinoma, visus Europos kraštus.

NAUJAUSI PRIIMTUVŲ MODELIAI
RADIJO ELEKTRIT
1939 metams
Kordial Allegro Fidelio
kintamajai srovei
geriausi bateriniai
Foto aparatai „Kodak“.
Taip pat parduodami firmos „Niemen“ dviračiai ir įvairios siuvamosios mašinos.
Visa tai galima gauti pas
R. MILERĮ
IGNALINOJE
Geros pirkimo sąlygos

„AIDO“ REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59.
Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca i redaktor **Ludwik Cycenas**.
Leidėjas ir redaktorius **Liudvikas Cicėnas**.

Drukarnia „RUCH“ Wilno, ul. Tatarska 6. Telef. 21-83.
„RUCH“ spaustuvė Vilnius, Totorių g. 6. Telef. 21-83.